

KREMZOW v. AVSTRIJA

(Eur. Court H.R., 21. 9. 1993, Series A no. 268-B)

8. - 25. [G. Kremzow, upokojeni sodnik, je 16. 12. 1982 prostovoljno prišel pred Okrožno sodišče v Korneuburgu [Kreisgericht] in priznal, da je ubil osebo P. Na sojenju junija 1984 je pred porotnim sodiščem [Geschworenengericht] svoje priznanje preklical; o njem je trdil, da je bilo le posledica psihične blodnje in da je P. v njegovi navzočnosti storil samomor. Sodišče je zavrnilo njegovo zahtevo, da bi se branil sam, in mu zagotovilo pravno zastopstvo uradno postavljenega zagovornika. Porota ga je spoznala za krivega umora. Izrekli so mu kazen dvajsetih let zapor in odredili njeno prestajanje v zavodu za duševno motene storilce. G. Kremzow je pri Vrhovnem sodišču [Oberster Gerichtshof] vložil ničnostno pritožbo za razveljavitev sodbe [Nichtigkeitsbeschwerde] z utemeljitvijo, da je bila kršena njegova pravica do obrambe in da ni imel poštenega sojenja. Državni tožilec je v pritožbi zoper sodbo zahteval izrek kazni doživljenskega zapor. Pritožbo zoper sodbo [Berufung] in zahtevo za njeno razveljavitev sta podali tudi pritožnikova žena in mati.

Vrhovno sodišče je 2. 8. 1985 prejelo odgovor [croquis] generalnega tožilca [Generalprokurator] na razloge za razveljavitev, ki so jih navedli g. Kremzow, njegova mati in žena. Vlagatelj in njegov zagovornik sta brez uspeha poskušala dobiti prepis odgovora generalnega tožilca. Šele 9. 6. 1986, slab mesec pred predvideno obravnavo, so zagovorniku poslali zahtevani odgovor generalnega tožilca. Sodnik poročevalec je za Vrhovno sodišče še pred določitvijo datuma obravnave pripravil osnutek sodbe, v katerem se je pretežno držal mnenja generalnega tožilca, in v njem predlagal zavrnitev številnih razlogov za razveljavitev. Vrhovno sodišče je 25. 6. 1986 zavrnilo vlagateljevo prošnjo, da bi prisostvoval obravnavi zahteve za razveljavitev sodbe ter njegovo zahtevo za vpogled v mnenje generalnega tožilca in v dokumentacijo primera. Svoj sklep je utemeljilo z dejstvom, da je bil odgovor generalnega tožilca [croquis] poslan zagovorniku. O tej odločitvi so zagovornika obvestili na dan obravnave (2. 7. 1986). Sodišče je obravnavo opravilo v vlagateljevi odsotnosti. Ugodilo je pritožbi generalnega tožilca in vlagatelju izreklo kazen doživljenskega zapor. Izvirnik sodbe [Urschrift] Vrhovnega sodišča kaže, da je zavrnitev zahteve za razveljavitev sodbe temeljila na vnaprej pripravljenem osnutku sodnika poročevalca.]

Postopek pred Komisijo

37. - 38. [Potem ko se je Komisija izrekla za dopustnost vloge g. Kremzowa glede pritožb, ki so se nanašale na postopek pred Vrhovnim sodiščem, je 20. 5. 1992 med drugim menila, da je prišlo do kršitve 1. in 3. (c) odstavka 6. člena, ker vlagatelju niso dovolili, da bi bil osebno navzoč na sporni obravnavi (enajst glasov proti trem). Menila je tudi, da dejstvo, da je bil osnutek sodbe pripravljen pred obravnavo, ni pomenilo kršitve 1. odstavka 6. člena in da je odrekanje možnosti dobiti in podati pripombe na odgovor generalnega tožilca pomenilo kršitev 1. in 3. (b) odstavka 6. člena (osem glasov proti šestim).]

Pravna vprašanja

A. 1. odstavek 6. člena v povezavi s 3. (b) odstavkom

[...]

45. Vlagatelj pritožbe je trdil, da je kopijo odgovora generalnega tožilca [croquis] prejel šele tri tedne pred obravnavo, torej v času, ko je bil osnutek sodbe Vrhovnega sodišča že napisan in ko je senat o njem že razpravljal. Če bi imel možnost na croquis odgovoriti v zgodnejši fazi postopka, bi lahko vplival na osnutek sodbe. [...]

50. [Drugače kot Komisija je Sodišče odločilo, da kljub morebitnemu slabšemu položaju, ki ga je imel pri pripravi obrambe, Konvencija v tem pogledu ni bila kršena.]

[...]

52. [Pritožbo vlagatelja zoper zavrnitev zahteve za vpogled v sodni spis je Sodišče rešilo s sklicevanjem na sodbo v primeru Kamasinski (19. 12. 1989).]

Da je pravica do pregledovanja sodnega spisa omejena na obtoženčevega zagovornika, ni v neskladju s pravicami obrambe iz 6. člena.

B. 1. odstavek 6. člena v povezavi z 3. (c) odstavkom

[...]

58. Sodišče opominja, da se 6. člen razteza na postopke za razveljavitev sodbe in pritožbene

postopke, torej take kot so ti v primeru pred nami, toda pomen osebne navzočnosti obtoženca na obravnavi pritožbe in na prvostopenjskem sojenju ni nujno enak (glej, inter alia, zgoraj omenjeno sodbo v primeru Kamasinski v. Avstrija).

Tudi kadar ima prizivno sodišče popolno jurisdikcijo za preizkus primera tako z vidika dejanskih kot tudi pravnih vprašanj, 6. člen vedno ne zahteva pravice do javne obravnave in, a fortiori, tudi ne pravice do osebne navzočnosti (glej, inter alia, sodbo v primeru Fejde v. Švedska z dne 29. 10. 1991).

59. Pri oceni tega vprašanja je potrebno, inter alia, preučiti, kakšne so posebne značilnosti vodenih postopkov in kako so pred prizivnim sodiščem zastopani in zaščiteni interesi obrambe. Še posebej je potrebno upoštevati vprašanja, o katerih sodišče odloča (sodba v primeru Helmers v. Švedska z dne 29. 10. 1991), in pomen, ki ga ima tak postopek za pritožnika.

V primeru pred nami je obravnava pred Vrhovnim sodiščem vključevala tako zahtevo za razveljavitev kot tudi pritožbo zoper izrečeno kazen. Sodišče bo vprašanje preučilo z vidika obeh postopkov.

1. Udeležba na obravnavi zahteve za razveljavitev

[...]

63. Sodišče opaža, da se po avstrijskem pravu Vrhovno sodišče v postopkih za razveljavitev primarno ukvarja s pravnimi vprašanji, ki jih sprožijo vodenje sojenja in druge zadeve. Ker je Vrhovno sodišče vezano na dejansko stanje, kot so ga ugotovila nižja sodišča, je mogoče zahtevati, kot v primeru pred nami, da se preuči vprašanja, ali je sodeče sodišče pravilno zavrnilo predlog za izvedbo dokazov in ali bi izločena dejstva lahko vplivala na izrek porote.

Ob upoštevanju dejstva, da je bil vlagatelj pritožbe pravno zastopan, po mnenju Sodišča niti 1. niti 3. odstavek 6. člena ne zahtevata njegove navzočnosti v takih postopkih. Še posebej navaja, da so mu sporni dnevnik predložili pred obravnavo na Vrhovnem sodišču, kar mu je med potekom samega sojenja s pomočjo odvetnika omogočilo podajanje predlogov, ki so se nanašali nanj. [...]

Iz tega sledi, da glede te točke ni bilo kršitve.

2. Udeležba na obravnavi pritožbe zoper kazen

[...]

66. Vlada v njeni vlogi navaja, da je dejstvo, da vlagatelj od Vrhovnega sodišča ni zahteval dovoljenja za udeležbo na obravnavi pritožb, v tem pogledu pomenilo nedvoumno odpoved svoji pravici. Zavedati se je potrebno, da je vlagatelj nekdanji sodnik, ki je zato poznal relevantne pravne določbe, in da ga je zastopal zagovornik. Poleg tega ni mogoče reči, da je z upoštevanjem 3. stavka 296. člena Zakona o kazenskem postopku njegova zahteva za navzočnost na obravnavi zahteve za razveljavitev implicitno pomenila tudi zahtevo za udeležbo na obravnavi pritožb.

67. Sodišče opaža, da je bilo v pritožbenem postopku Vrhovno sodišče poklicano, da pretehta, ali je potrebno vlagateljevo kazen podaljšati z dvajsetih let zaporu na doživljenjskega in ali naj se kazen namesto v posebni instituciji za mentalno prizadete storilce izvrši v običajnem zaporu. Vrhovno sodišče je na obe vprašanji odgovorilo pritrdilno. Za razliko od porote, ki ni bila zmožna ugotoviti motiva za kaznivo dejanje, je tudi ugotovilo, da je vlagatelj izvršil umor zato, da bi lahko prikril svoje „finančne zločine“.

Ti postopki so bili zato za vlagatelja odločilnega pomena. Vključevali so ne le oceno njegovega značaja in duševnega stanja v času izvršitve kaznivega dejanja, ampak tudi njegov motiv. V okoliščinah, kot so te v primeru pred nami, kjer je tovrstna presoja igrala tako pomembno vlogo in kjer bi lahko njen izid pomenil zanj veliko škodo, je bilo za zagotovitev poštenosti postopka nujno, da je obtoženi pri obravnavanju pritožbe navzoč in da ima možnost, da se obravnave udeleži skupaj s svojim odvetnikom.

68. Res je, da vlagatelj pritožbe iz razlogov, ki ostajajo nejasni, v svoji pritožbi ni podal zahteve oziroma nasprotnega ugovora, s katerim bi izrazil željo, da se udeleži obravnave. Ne glede na to 3. odst. 196. člena zagotavlja, da ga je potrebno, „če je njegova osebna navzočnost potrebna v interesu pravičnosti“, pripeljati pred sodišče, tudi ko take zahteve ne poda.

Sodišče meni, da bi mu glede na resnost, ki jo je zadeva zanj predstavljala, morali omogočiti, „da se brani sam“ kot zahteva 3. (c) odstavek 6. člena in da je imela država ne glede na to, da ni podal zahteve, pozitivno dolžnost, da v takih okoliščinah zagotovi njegovo prisotnost na sojenju.

69. [...] Tako Sodišče ugotavlja kršitev 1. stavka 6. člena v povezavi s 3. (c) odstavkom.

C. Priprava osnutka sodbe pred obravnavo Vrhovnega sodišča

[...]

72. Sodišče meni, da taka praksa v primeru pred nami ne pomeni nikakršne kršitve 1. odstavka 6. člena. Vnaprejšnja priprava osnutka sodbe in neformalna razprava članov senata ni Vrhovno sodišče na noben način zavezala, oziroma ni izključila možnosti spreminjanja osnutka in sprejetja različnega stališča po kasnejšem zaslišanju strank.

D. Pritožbe, ki se nanašajo na enakost orožja

73. Vlagatelj trdi, da je prišlo do kršitev načela enakosti orožja, s tem da:

- so od obrambe vložitev pritožbe zoper sodbo prvostopenjskega sodišča zahtevali v kratkem pritožbenem roku, medtem ko ni bilo nobenih časovnih omejitev za predložitev croquis-a generalnega tožilca;

- je generalni tožilec, za razliko od obrambe, poznal ime sodnika poročevalca, kar je v nasprotju z avstrijskim pravom, in tako vedel, kateri senat Vrhovnega sodišča bo obravnaval primer;

- so spis Vrhovnega sodišča, vključno z osnutkom sodnika poročevalca, posredovali pisarni generalnega tožilca ne pa tudi obrambi.

[...]

75. Sodišče navaja, da dejstvo, da za generalnega tožilca ni časovnih omejitev za kakršnekoli predložitve, ni sporno. Vendar se od pisarne generalnega tožilca (ne pa od obrambe) zahteva, da se s primerom seznani v kasnejši in ločeni fazi postopka. Zaradi razlik v tem pogledu ni bila obramba na noben način prejudicirana.

Drugič: Vlada ne zanika, da je bilo ime sodnika poročevalca nezakonito razkrito pisarni generalnega tožilca, kar pa samo po sebi postopka še ne naredi nepoštenega.

Sodišče končno navaja, da ni nobenih dokazov, da je bila kopija osnutka sodbe poslana pisarni generalnega tožilca.

Iz tega izhajajo, da glede zgornjih zadev ni prišlo do kršitve 1. odstavka 6. člena.